

Prof. N. Mäkelä
händmikus.
12.11.40. y. Kodan

Diplomitöö
366770

E. V.
TARTU ÜLIKOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND

31 okt 40

J. E. M.
TARTU

Laegunud
arvutatud aadressile
15.11.40

[Handwritten signature]

Suveräänsuse suhe

NSVL ja ENSV Konstitutsioonides.

Diplomitöö

Stud.jur. Herman Merikan

Matr. nr. 3899

Lõpetanud õigusteadusk. II. XII 40.a.

Tartu

1940.a.

S i s u k o r d .

I osa.

- § 1. Riik. Riigi mõiste. Riigielemendid.
- § 2. Suveräänsus. Suveräänsuse mõiste.
Suveräänsus riigitunnusena.

II osa.

- § 3. Suveräänsuse määratlus NSVL ja ENSV
Konstitutsioonides.
 - 1. Suveräänsuse määratlus NSVL
Konstitutsioonis
 - 2. Suveräänsuse määratlus ENSV
Konstitutsioonis.
- § 4. Suveräänsuse astendus NSVL ja ENSV
Konstitutsioonides.

Kasutatud kirjandus.

1. G.Jellinek, Občee ucenie o gosudarstve, Peterburg, 1908 a.
2. G.Jellinek, Allgemeine Staatslehre, Berlin, 1922 a.
3. A.Kliimann, Õiguskord, Tartu, 1939 a.
4. H.Heller, Die Souveranität, Leipzig, 1927 a.
5. A.Piip, Rahvusvahelise õiguse süsteem, Tartu, 1927 a.
6. ENSV Konstitutsioon
7. NSVL Konstitutsioon

sed on loodunud riigiks seepärast, et teot-
leda mitmesuguseid sihte. Ühine küvi kannib
inimesi kogu elama ning ühiselt teotsema.

I o s a .

§ 1. Riik. Riigi mõiste. Riigielemendid.

õiguskord. On ju õigda riigi õigustel elemen-
te, nii Riigi mõiste määratlemisel on eri-
nevaid teooriaid ja seisukohti. Riiki on
vaadeldud kui jumala seadeldist, kui fakti,
kui ühiskondlist nähet jne. Kaasaegne vaadend
kohtleb riiki kui korporatiivset ühikut, kes
evib originaarset võimu 1).

Riigi mõistet analüüsidest ilmneb, üh-
et selles esineb ühelt poolt sotsiaalne, üh-
teiselt poolt aga juriidiline moment, Inime-
tad sotsiaalselt inimekollektiivideks 2).

1) Vt. ka Georg Jellinek, Občeje ucenie o
gosudarstve, Peterburg, 1908, lk. 117

sed on koondunud riigiks seepärast, et taotleda mitmesuguseid sihte. Ühine huvi sunnib inimesi koos elama ning ühiselt teotsema. Teiselt poolt peab riigis esinema õigus ja õiguskord. On ju õigus riigi olulisi elemente, milleta ei saa riiki kujutella.

 Riik on eelkõige inimkollektiiv. Kollektiivide olelu ja teotsemine on mõeldav vaid siis, kui selles esineb mingisugune kord. Korda on võimalik luua üksnes vaid siis, kui esineb võimuvahekord. Võimuvahekorra all mõtleme seisundit, kus esineb juhtimine. Sääraseid inimkollektiive, kus esineb juht ja juhtimine, nimetatakse korraldatud sotsiaalseteks inimkollektiivideks 2).

2) A.Kliimann, Õiguskord, Tartu, 1936, lk. 97

Korraldatud ning juhitav inimkollektiiv on organisatsioon³⁾. Nii eeldab organisatsioon juriidilisest seisukohast juhtimist. Juhtimine aga eeldab omakorda ühelt poolt õigust käskida, teiselt poolt aga kuulekust, alistumist käsule. Muidugi ei vajatse alistumine olla tingitud survest, vaid see peab olelema sotsiaalsest paratamatusest.

Alistumine loob juhtimise. Kunagi ei loo juhtimine alistumist⁴⁾. Õigust juhtida organisatsiooni nimetatakse võimuks. Kui organisatsioonis puudub võim, siis ei saa sellist inimkollektiivi lugeda juriidiliseks inimkollektiiviks. Organisatsioonid

3) Kliimann, ib.

4) Kliimann, op. cit., lk. 97

ehk juriidilised inimkollektiivid on kõik võimuorganisatsioonid, sest nad kõik eeldavad juhtimist.

Organisatsiooni juhtimisõigus ehk võim põhineb õigusnormidel. See juriidiline organisatsiooni kord ongi õiguskord ⁵⁾.

Igal juriidilisel organisatsioonil peab olema õiguskord, mis põhineb õigusnormidel. Nii on riik ja õigus lahutamatult seotud. Õiguse-
ta ei saa olla riiki.

Riik koosneb rahvast, kindlast maalast ja kõgemast ehk suveräänsest võimust.

Riigi tekkimiseks on eelkõige vaja inimhulka. See inimhulk peab organiseeruma. Neil peab tekkima mingisugune ühishuvi, mis

5) Kliimann, op. cit., lk. 101

neid seob riigiks. Inimhulka, kes pole organiseeritud, ei saa kunagi pidada riigiks. Teiseks riigielemendiks on maa-ala ehk territoorium. Ka territooriumita ei saa üldreeglina kujutella riiki, kuigi mõned ajutised erandid selles küsimuses on esinenud ⁶⁾.

Territooriumi kaudu määratakse ära maa-alalised piirid riigivõimu avaldumisele. Ühel territooriumil saab avalduda vaid ühe riigi võim, kuigi siingi esineb erandeid.

Kolmandaks riigivõimu elemendiks on riigivõim. Nagu äsja käsitatud, ei saa võimuta olla ühtegi riiki. Kuna riik on ju võimuorganisatsioon, siis peab paratamatult esinema võim. Võim ammutab endale jõudu

6) Nii eksisteeris Belgia Ilmasõja päevil ajutiselt territooriumita, mis oli sakslaste poolt vallutatud.

õiguskorrast.

§ 2. Suveräänsus. Suveräänsuse mõiste.
Võrreldes riigivõimu teiste orga-
nisatsioonide võimuga, esineb siin mõnevõr-
ra erinevusi. Riigivõimu juures esineb olu-
lise tunnusena võimu allumatus, suveräänsus.
Riigivõim on kõrgeim võim, mis ei allu ü-
helegi teisele võimule. Riigiks võib pi-
dada ikka vaid sellist maa-alaliselt orga-
niseeritud inimkollektiivi, kes evib suve-
räänsel võimu. Üldiselt aga võib öelda,
et suveräänsuse all mõistetakse kõrgemat
võimu. Positiivsest küljest tähendab suve-
räänsus võimet luua kõrgemaastmelisi norme,
negatiivsest küljest tähendab suveräänsus
aga sõltumatust ning allumatust normidele.

7) Vt. ka H. Heller, Die Souveränität, Berlin
und Leipzig, 1927, lk. 13-34.

§ 2. Suveräänsus. Suveräänsuse mõiste.

Suveräänsus riigitunnusena.

Suveräänsuse mõistet on teadlased käsitanud ning lahendanud väga mitmet viisi. Ei esine ühtlast käsitlust, vaid siin kehtib ideede kaos ⁷⁾. On käsitatud ja vaadeldud suveräänsuse mõistet väga mitmest seisukohast. Üldiselt aga võib öelda, et suveräänsuse all mõistetakse kõrgemat võimu. Positiivsest küljest tähendab suveräänsus võimet luua kõrgemaastmelisi norme, negatiivsest küljest tähendab suveräänsus aga sõltumatust ning allumatust normidele,

7) Vt. ka H.Heller, Die Souveränität, Berlin und Leipzig, 1927, lk. 13-34

mis on loodud mõne teise võimu poolt ⁸⁾.

Kuigi rahvusvahelised õigusnormid seovad riiki ning on riigile kohuslikud, ei tule sellest veel järeldada, et riigil puuduks seepärast suveräänsus. Rahvusvaheliste normide täitmine pole riigile obligatoorne, vaid sõltub ta soovast. Et riik täidab rahvusvahelise õiguse norme ning käitub nende järgi, ei muuda see veel riigi suveräänsust. Rahvusvaheline õigus ja suveräänsus on kaksise asja.

Kuni 19. saj. lõpuni seoti suveräänsuse mõistet kas riigipeaga, riigirahvaga jne. Siin suveräänsus on seotud reaalsemaga. 19. saj. alates aga muutub arusaamine

8) Vrd. ka A.Mägi, Suveräänsuse probleem, Tartu, 1937, lk. 34

suveräänsusest. Teda hakatakse kohtlema
ideaalse suurusena 9).

Esimesena omistab suveräänsuse mõistele õigusmõiste tähenduse Jellinek. Riigivõimu sõltumatus igast teisest autoriteedist on mõistetav ikka vaid juriidilisest, mitte aga faktilisest seisukohast. Jellinek nõuab, et tuleb eraldada riigi kõrgem võim suveräänsuse mõistest. Need on kaks ise asja. Suveräänsuse mõistet ei saa piiritleda positiivselt, vaid negatiivselt. Suveräänne võim on see, mis ei allu ühelegi teisele võimule.

Kelsen käsitab suveräänsust ise vaatekohast. Ta eitab riigi kui sotsiaalse realiteedi suveräänsust. Suveräänsust käsit-

9) Heller, op. cit., lk. 17

leb ta õigusteoreetilise mõistena. Õigusteoreetilisel tähendab suveräänsus selle õiguskorra, millele omistatakse suveräänsust, üleolemist teistest õiguskordadest. See on kujutelm, et teatavast õiguskorrast pole üle enam ühtegi teist õiguskorda. Riik õiguskorrana on suveräänne, kui ta õiguskord ei tulene ega sõltu veel mõnest teisest õiguskorrast. Kelsenil õpetus muutub seega õiguskorra astme küsimuseks. Kui riigi õiguskord on kõrgeima astme õiguskord, siis on riik õiguskorrana suveräänne. Käsitades suveräänsust nii ühest kui ka teisest vaatekohast, leiavad kõik teoreetikud, et suveräänsus on olulisi tunnuseid riigi juures. Sellist riiki, kes ei

evi suveräänsust, ei saa pidada täieõiguslikuks riigiks.

Kuna suveräänsus esineb riigitunnusena, tekib küsimus, kas suveräänsus on riigi oluline või mitteoluline tunnus. Kui suveräänsus on oluline tunnus, kas on siis võimalik juriidiliselt kujutella mittesuveräänset riiki?

Kaasaegsed õigusteoreetikud pole ka suutnud lahendada riigi mõistet suveräänsuse mõisteta ¹⁰⁾. Isegi pole suudetud suveräänsust asendada mõne teise mõistega. Ka Krabbe ja Somló, kes püüdsid siduda suveräänsust riigi asemel õigusega või õigusvõimuga, tunnustavad siiski suveräänsust riigi olu-

riigi ja riigi vahel.

10) Vt. ka Mägi, op. cit., lk. 58

11) G. Jellinek, Allgemeine Staatslehre, Berlin, 1922, lk. 486 j. j.

lise elemendina, milleta pole riik kujutel-
dav 11).

Kui lugeda suveräänsust riigi olu-
liseks ning paratamatuks tunnuseks, tekib
raskusi liitriikide juures. Kuna osariigil
ei saa olla täielist suveräänsust, siis te-
kib siin küsimus, kas osariiki saab üldse
pidada riigiks?

Liitriigi puhul ongi teoreetikud
suveräänsuse küsimust lahendanud väga mit-
met viisi. Ühed leiavad, et suveräänsus po-
legi riigi oluline element. Ta pole spetsii-
filine tunnus riigimõistes. Mõned leiavad,
et liitriigi puhul on tegemist suveräänsu-
se jaotamisega. Suveräänsus on jaotatud
liidu- ja osariigi vahel.

11) G.Jellinek, Allgemeine Staatslehre,
Berlin, 1922, lk. 486 j.j.

Teiselt poolt aga leitakse, et suveräänsus osutub paratamatuks riigielemendiks. Selleta pole võimalik kujutella riiki ega ole võimalik riiki eristada teistest avalikõiguslikest korporatsioonidest. Nad leiavad, et riik saab eksisteerida üksnes suveräänsena. Kõik mittesuveräänsed avalikõiguslikud organisatsioonid pole enam riigid 12).

Kelsen vaadeldes mitmesuguseid õpetusi suveräänsuse küsimuses, leiab, et praegusaja riigiteoreetikud pole suutnud lähendada riigi mõistet suveräänsuse mõisteta, vaid riigimõistes on suveräänsus paratamatu. On see nii, siis ei saa riigiks pidada enam neid, kes ei evi suveräänsust. Seega ei

12) Mägi, op. cit., lk. 58

saaks osariike enam riigiks pidada. Luges-
des aga suveräänsust mitteoluliseks tunnu-
seks riigi mõistes, kaoks võimalus teha va-
het riigi ja mõne teise avalikõigusliku or-
ganisatsiooni vahel. ~~hale, et riigivõim ei~~
~~ole ega~~ Suveräänsuse probleem püsib tuli-
punktidena riigiõiguslaste õpetustes. Eita-
des suveräänsust pole senini suudetud anda
riigist säärast mõistet, mis võimaldaks
mõista riiki igal ajal ning kindlapiirili-
selt eraldada muudest avalikõiguslikkudest
organisatsioonidest. Suveräänsuse eitamisega
kaoks riigi spetsiifiline tunnus. ~~aheline~~
~~norm on~~ Teiselt poolt aga on suveräänsuse
all raske mõelda täiesti allumatust, piira-
matust. Sageli seovad rahvusvahelise õiguse
normid riiki ning on talle kohuslikud. Nii
siseriiklik kui ka rahvusvaheline norm on

normiks ka sel juhul, kuigi selle järgi ei käituta.

Kuigi eksisteerivad rahvusvahelised normid, mis seovad riiki, ei võiks veel seejärel asuda seisukohale, et riigivõim ei ole ega saagi olla suveräänne, allumata. Rahvusvaheliste õigusnormide täitmine oleneb riigi suvast, sisenormide rakendamine aga on kohuslik nendele, kelle kohta ta käib. Siseriigi avalikõiguslikke norme peab täidama ex officio, rahvusvahelisi õigusnorme aga võidakse jätta täitmata, kui need, keda norm seob, seda soovivad. Rahvusvaheline norm on leppeline norm. Tema kehtivus oleneb üldreeglina ikka riigi tahtest, keda norm kohustab. On see nii, siis ei riivaks ju rahvusvaheliste normide olelu sugugi riigi suveräänsust. Riik on rahvusvahelise

normi puhul ikka iseseisev ning võib otsustada, kas lugeda teatavat normi endale siduvaks või mitte. Siseriikliste avalikõiguslike normide puhul aga on olukord teine. Normaadressaadist ei olene sugugi, kas tunnustada teatavat normi või mitte. Seega ei tumestaks suveräänsuse mõistet see asiolu, et eksisteerivad rahvusvahelised normid, mis sageli on kohuslikud riigile.

Kuna suveräänsus on riigi olulisi tunnuseid, milleta pole võimalik riiki mõista, siis võib tekkida raskusi osariikide määratlemisel. Teatavasti pole osariigi võim täiesti sõltumatu ning piiramatult. Seega võib tekkida küsimus, kas teda saab üldse pidada riigiks. Siinkohal tuleks osariigi mõiste määratlemisel võtta appi ka see asi-

olu, et riigimõiste käsitlemisel tuleks arvestada sellega, kas teatud inimkollektiiv saab anda põhikorraakti ise või ei. Sellist inimkollektiivi, kes ei saa kehtestada ise põhikorraakti, ei või pidada ka riigiks. Kui inimkollektiivile saabub põhikorraakt väljast poolt, siis võib tegemist olla autonoomiaga, mitte aga riigiga.

Suveräänsust jagatakse sise ehk intranatsionaalseks ja välis- ehk internatsionaalseks ¹³⁾. Sisesuveräänsus (autonomie, iseseisvus) seisneb selles, et riik võib oma suvangu kohaselt määrata ära riigivormi, anda seadusi, kohustada kodanikke,

13) Vt. ka A.Piip, Rahvusvahelise õiguse süsteem, Tartu, 1927, lk. 31

arendada avalikku korda jne. Siseriiklikkudes käitumistes ei tohi ükski võim vahele se-
gada. Sisesuveräänsus on aluseks ka välis-
suveräänsusele ¹⁴⁾.

Välissuveräänsus (indèpendance, rip-
pumatus) on ühiskonna võim toimida väljas-
pool oma piire täielise vabadusega, kõrval-
dada kõik takistused. Välissuveräänsus ilmneb
peamiselt riikidevahelistes suhetes ning kä-
sitseb ühe riigi vahekordi teisega. Rahvus-
vaheliselt saab teotseda ning rahvusvahelisi
suhteid luua vaid see, kes evib välissuverään-
sust. Välissuveräänsusega varustatud inimkol-
lektiivid esinevad rahvusvahelises õiguses
subjektidena ning saavad luua ka rahvusvahe-

14) Piip, ib. Piip, op.cit., lk. 31

lisi suhteid.

Üldiselt peavad riigile kuuluma need mõlemad suveräänsused. Ainult ühendriikide juures esineb erinevusi. Siin piirab osariigi suveräänsust liitriigi suveräänsus ja ümberpöörduvalt 15).

Sageli konstitutsioonides esineb sätteid, kus ekspressis verbis otsa väljendatakse, et riik on sõltumatu, märkides sellega ära suveräänsust. Nii leidab end Eesti Vabariigi konstitutsioonides sadaliiki sätteid. 1938 a. konstitutsiooni § 1 määras, et "Eesti on iseseisev ja sõltumatu vabariik, kus kõrgeim riigivõim kandja on rahvas". Ka varemõel põhiseadused sisaldasid sarnaseid sätteid. Sõna "iseseisev" tähendab sisesuveräänsust ja "riippumatu" -

15) Vt. ka Piip, op.cit., lk. 31

väliseuveräänsust. Sedaliiki sätteid esel-
davad pe II o s a . gi kodanliste maade
konstitutsioonid.

§ 3. Suveräänsuse määratlus NSVL

ja ENSV Konstitutsioonides.

konstitutsioonid.

Sageli konstitutsioonides esineb sätteid, kus ekspressis verbis otse väljendatakse, et riik on sõltumatu, märkides sellega ära suveräänsust. Nii leidus end. Eesti Vabariigi konstitutsioonides sedaliiki sätteid. 1938 a. konstitutsiooni § 1 määras, et "Eesti on iseseisev ja sõltumatu vabariik, kus kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas". Ka varemad põhiseadused sisaldasid samasuguseid sätteid. Sõna "iseseisev" tähendas sisesuveräänsust ja "riippumatu" -

välissuveräänsust. Sedaliiki sätteid sisal-
davad paljude teistegi kodanliste maade
konstitutsioonid. ja talupoegade klassist.

1. Suveräänsuse määratlus NSVL
konstitutsioonis.

NSVL Konstitutsiooni § 1 määrab:

"Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide
Liit on sotsialistlik tööliste ja talupoe-
gade riik" 16). Sellest sättest ilmnebki
NSVL suveräänsus. Kuna doktriin ja tegelik
praktika loeb kõiki riike suveräänseteks, siis
järgneb ka mainitud paragrahvi sättest, et
NSVL kuulub suveräänseks. Isepäraselt mää-

16) NSVL Konstitutsioon § 1

rab konstitutsioon aga ära riigi kodanikkonna koostise. Rahvas riigielemendina saab koosneda tööliste ja talupoegade klassist. Nõukogude teaduste seisukohalt on see kõigiti mõistetav. On ju siin riik loodud tööliste ja talupoegade kaitseks ning sihitud kodanluse vastu. Riigi ülesandeks on töötajaid kaitseda ning kodanlust hävitada. Kõik võim on koondatud tööliste ja talupoegade kätte, kes organiseeritud riigina. Siit järgneb NSVL kui riigi sõltumatus nii sisekui ka välisriiklikult. Ei ole nähtud ette ühtegi kõrgemat võimu, mis piiraks NSVL võimu, arvatud välja need kitsendused, mis on toodud konstitutsioonis endas.

Nagu ülal mainitud, ei saa liitriigi puhul kunagi olla suveräänsus täielik. Liidu

suveräänsust piiravad osariigid ja ümberpöörduvad. NSVL Konstitutsiooni § 13 järgi on NSVL liitriik, mis loodud üheõiguslike Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide vabatahtliku ühinemise alusel¹⁷⁾. Juba see säte üksinda näitab, et Liidule ei saa kuuluda suveräänsus piiramatult, vaid seda kitsendavad osariigid. Kuna ka osariigid evivad teatud aladel suveräänsust, siis tekib tarvidus ära määrata Liidu suveräänsuse ulatust.

Suveräänsuse küsimust sätib lähemalt Konstitutsiooni art. 14, mis määratleb neid funktsioone, mis kuuluvad liiduvõimu

17) NSVL Konstitutsioon § 13

pädevusse. Kõik rahvusvahelised lepped ja rätifitseerimised kuuluvad Liidu võimu pädevusse. Liidu esindamine rahvusvahelises suhtlemises, lepete sõlmimine teiste riikidega ja nende ratifitseerimine¹⁸⁾. Mainitud põhiseaduse sättest ilmneb, et rahvusvahelise õigussubjektina esineb Liit. Seega kuulub Liidule ka välissuveräänsus. Ainult Liit saab astuda suhtlemisse välisriikidega, mitte osariigid. Saadikuid saadab välisriikidesse ikka Liit ning võtab neid ka vastu. Välisriigid akkrediteerivad saadikud ikka Liidu, mitte aga mõne üksiku osariigi juurde. Ka rahvusvaheliste lepete sõlmimine kuulub ainuüksi Liidu pädevusse.

18) NSVL Konstitutsioon § 14 p. a

Liit sõlmib kõik rahvusvahelised lepped ja ratifitseerib nad ka ise. Osariigi nõusolek pole siin vajalik. Isegi siis pole osariigi nõusolek vajalik, kui rahvusvaheline lepe, mille sõlmis Liit, seob ning kohustab mõnda osariiki. Nii välisriikidega suhtlemises kui ka lepete sõlmimises evib Liit täielist välissuveräänsust ega sõltu kuidagi osariikidest. Nendes küsimustes ei evi osariigid mingisugust suveräänsust.

Rahvusvahelise küsimuste sarja kuulub ka sõja ja rahu küsimus. Ka sõja kuulutamine ja rahu tegemine on ala, mis puudutab välissuveräänsust.

Sõda saab kuulutada ning rahu teha ikka see riik, kes evib välissuveräänsust.

NSVL Konstitutsioonis on see küsimus leidnud

rahuldava lahenduse. NSVL Konstitutsiooni järgi kuulub nii sõja kuulutamine kui ka rahu tegemine ainuüksi Liidu pädevusse 19). Liit on rahvusvahelise õiguse subjekt, kes peab sõda ning teeb rahu. Osariikidel selles küsimuses pole võimalik välisriikidega suhtlemisse astuda.

Et põhiseaduse järgi kuulub Liidu pädevusse suhtlemine välisriikidega, lepete sõlmimine, nende ratifitseerimine ja sõja kuulutamine ning rahu tegemine, siis võib öelda, et välissuveräänsus kuulub tervelt Liidule. Rahvusvahelise õigussubjektina esineb ikka Liit, kuna osariikidel puudub välissuveräänsus täiesti.

19) NSVL Konstitutsioon § 14, p. b

vabariik Edasi kuulub liiduvõimu pädevusse
uute vabariikide vastuvõtmine NSVLiitu 20).

Uute liiduriikide vastuvõtmine kuulub sisesuveräänsusse. Uute riikide vastuvõtuaktid pole rahvusvahelised lepped, vaid siseriiklikud aktid. Akt, millega uus riik võetakse liitu, on üksikakt. Kuna ta on primaarne akt, siis tuleb seda juriidiliselt kvalifitseerida korraldusena.

Kuigi Liitu astumine ja sellest lahkumine on vabatahtlik 21), ei saa seepärast veel asuda seisukohale, et vabariigi vastuvõtuakt Liitu on lepe kahe sõltumatu rahvusvahelise õigussubjekti vahel. Muutudes liidu-

20) NSVL Konstitutsioon § 14, p.d

21) NSVL Konstitutsioon § 17

vabariigiks minetab liituja riik täielikult välissuveräänsuse. Järelikult ei saa püsida ka leppelist vahekorda, kuna puudub teine rahvusvaheline õigussubjekt. Riigid, kes soovivad NSVL liikmeks astuda, peavad olema vabariigid. Ainult vabariike on võimalik Liitu vastu võtta.

§ 14. Riik kui suveräänne ühik võib igal ajal muuta omi piire. Ta võib loovutada osa territooriumist ära või hankida seda juurde. Ka NSVL vabariikidele kuulub üldreeglina selline õigus. Piirimuutmise akt, mis koostatud liiduriikide vahel, allub kinnitamisele Liidule ²²⁾. Liidu Konstitutsiooni järgi saab Liit vaid kinnitada piiridemuutmise

22) NSVL Konstitutsioon § 14, p.g

akte. Kunagi pole Liidul õigust enda algatusel osariikide piire muuta. See kuulub ainuüksi osariikidele enestele. Liidu õigust piiride muutmisel ei saa tõlgendada laiendavalt, sest Konstitutsiooni § 15 järgi kuulub Liidu suveräänsusesse vaid need alad, mis mainitud Konstitutsiooni § 14. Väljaspool mainitud paragrahvi piire teostab iga liidu vabariik iseseisvalt riiklikku võimu ²³⁾. Nii on Liidu suveräänsus piiritletud, osariikide suveräänsus aga piiritlemata, illimitata. Kuna Konstitutsioon otse mainib, et Liidu pädevusse kuulub vaid: "liidu vabariikide vaheliste piirimuudatuste kinnitamine", siis ei saa omistada

23) NSVL Konstitutsioon § 15

Liidule suuremat pädevust, kui see kuulub talle Konstitutsiooni alusel. Pealegi määrab Liidu Konstitutsiooni § 18 otseselt, et liiduvabariikide maa-ala ei saa nende nõusolekuta muuta.

Konstitutsiooni § 14 p.h alusel kuulub Liidu pädevusse uute kraide ja oblastite moodustamise kinnitamine, samuti ka uute autonoomsete vabariikide moodustamise kinnitamine liiduvabariikides.

Liiduvõim ei saa liiduvabariikides ise moodustada ei kraisid, oblasteid ega ka uusi autonoomseid vabariike. Neid moodustavad liidu vabariigid ise. Ainult kinnitamine kuulub Liidu pädevusse.

Siin võib tekkida küsimus, kas Liit on kohustatud kinnitama liiduvabariikide

poolt esitatud piirimuutmise, kraide, oblastite või autonoomsete riikide loomise akte? Kui ei, kas sel juhul saab osariik kuidagi mõju avaldada. Kusel kuulub Liidule ka Konstitutsiooni sisu järgi oleneb mainitud aktide kinnitamine ainuüksi liiduvõimu suvast. Ta võib neid kinnitada, kuid on võimalik, jätta ka kinnitamata. Osariik ei saa sel juhul kuhugile pöörduda, et kontrollida Liidu otsust selles küsimuses. Kuid ka Liit ei saa omalt poolt sundida osariike piire muutma, kraiseid, oblasteid või autonoomseid riike looma. Selline algatus peab välja kasvama osariigist endast, s.o. rahvast 24).

24) Rahva all mõtleb NSVL Konstitutsioon ikka töötavat rahvast (Konstitutsioon § 1)

Liikuna NSVL esineb rahvusvahelise õigussubjektina, siis peab talle paratamatult kuuluma ka Liidu välise puutumatus kaitse. Konstitutsiooni § 14 p.i alusel kuulub Liidule kaitse organiseerimine ja kõikide NSVL relvastatud jõudude juhtimine. Nõnda samuti kuulub Liidu ülesandesse riikliku julgeoleku kaitse 25).

Liit peab hoolitsema NSVL välise puutumatus eest. Ta peab organiseerima väliskaitset. Kõik relvastatud jõud on Liidu käsutuses ning alluvad temale. Liiduvabariikide käsutuses ei saa olla üldse relvastatud jõude.

26) Väliskaubandust arendab Liit riik-

25) Konstitutsioon § 14, p.k

liku monopoli alusel ²⁶⁾. Nagu ülal mainitud, kuulub välissuveräänsus tervelt Liidule, siis ei saa olla juttu ka sellest, et liidu vabariigid võiksid arendada väliskaubandust iseseisvalt. Kaubalepete ja muude lepete sõlmimine välisriikidega kuulub ikka Liidule. Liiduvabariik ei saa kunagi enda nimel mingisugust kaubalepet sõlmida.

Erinevaks jooneks võrreldes kodanliste maadega on NSVL Konstitutsioonis see, et väliskaubandus saab areneda vaid riikliku monopoli alusel. Kaupmehena esineb siin riik, kui avalikõiguslik korporatsioon ²⁷⁾.

26) NSVL Konstitutsioon § 14, p.j

27) Teatavati on kodanlisele maailmale võõras vaadend, et riik avalikõigusliku organisatsioonina esineb kaupmehena. Kui esinebki kusagil riigikapital, siis moodustati sellest ikka eraõiguslik õigussubjekt. NSVL aga teotseb ise väliskaubanduslikkudes suhetes normaadressaadina.

Liidu pädevusse on koondatud üle-riikliku tähtsusega asjad. Neid sooritab Liiduvõim ilma et seda saaks mõjustada osariikide võim. Nii kuulub liidule NSVL rahvamajanduslikkude plaanide kindlaksmääramine 28). Seega toimub majanduselu areng ka osariikides Liidu juhtimisel ja kontrollil. Liiduvõim võib anda osariikide pädevusse mõne majandusala juhtimise. Üldine suund ja plaanid majanduselus määratakse ära Liidu poolt.

Liidu väljaminekute katteks koostab Liiduvõim üldise eelarve. Selles määrab Liit ära väljaminekud. Koos väljaminekutega määratakse ära ka maksud, mis lähevad osariikide eelarvetele 29). Koos sellega kinnitab Liidu-

28) NSVL Konstitutsioon § 14, p.1

29) NSVL Konstitutsioon § 14, p.m

võim ka tulud liiduvabariikide eelarvetes.

Liidu juhtimisele kuuluvad üleliidulise tähtsusega pankade, töönduslikkude ja põllunduslikkude käitiste, ettevõtete ja kaubanduslikkude ettevõtete juhtimine ja haldamine. Osariigid on siit täiesti välja lülitatud. Milline käitis või ettevõte on üleliidulise tähtsusega ja milline mitte, korpore selle määrab ära Liit.

Transport ja sideasjandus kuulub tervelt Liiduvõimule ³⁰⁾. Seega kuulub Liidule post, telegraaf, raud-, vee- ja õhuteed, samuti ka maanteed niivõrd, kui need ülesanded pole pandud liiduvabariikidele. Transpordi ja sideasjanduse alal kuulub Liidule nende

30) NSVL Konstitutsioon § 14, p.o

alade suunamine, juhtimine ja haldamine. Liidus. Samuti nagu liikluse juhtimine, nii kuulub Liiduvõimu pädevusse ka raha- ja krediidisüsteemi juhtimine ³¹⁾. Raha kui vahetus- ja maksevahendpeab olema ühine, sest muidu see tõkestaks majanduslikku suhtlemist liiduvabariikide vahel. Seetõttu ongi koondatud Liiduvõimu pädevusse raha korraldamine. Ka teistes liitriikides (Ameerikas) on ühine raha ning seda korraldab ikka Liiduvõim.

Üldine krediidiasjanduse juhtimine on samuti koondatud Liidu kätte. Krediidiasjanduse korraldamist kohal võib Liit delegeerida küll liiduvabariikidele, kuid

31) NSVL Konstitutsioon § 14, p.p

kontroll ja üldine juhtimine jääb ikka juht
Liidule.

Liit organiseerib varade kindlusta-
mist üle maa. Kuid Liidu ülesandesse ei kuu-
lu üldse kindlustuse organiseerimine, vaid
üksnes riikliku vara kindlustuse organisee-
rimine ³²⁾. Eravarade kindlustamise organi-
seerimine on osariigi enda asi.

Edasi määrab konstitutsioon, et
Liidule kuulub laenude tegemine ja andmine ³³⁾.
Kuna konstitutsioon ei määra ära, kas selle-
ga on mõeldud sise- või välislaene, siis
tuleks siin mõelda mõlemaid.

Välislaenude tegemine ei tekitagi

32) NSVL Konstitutsioon § 14, p.r

33) NSVL Konstitutsioon § 14, p.s

mingisugust kahtlust. See kuulub igal juhul Liidule. Välislaenu võtmine ja andmine kuulub rahvusvaheliste suhete hulka, mis tervelt kuulub Liidule. Seega ei saaks kuidagi järeldada, et seda võiksid sooritada otseselt osariigid. Nagu eelpool mainitud, pole liiduvabariik üldse rahvusvahelise õiguse subjekt. Seepärast ei saa ta ka sõlmida laenulepet kui rahvusvahelist kohustust.

Ka siselaenude tegemine ja andmine saab kuuluda vaid Liidule. Laenude korraldamine on lähedalt seondatud rahaliikluse korraldamisega. Kui rahakorraldus kuulub Liidule, siis peab ka Liidu juhtimisele kuuluma krediitinduse korraldus. Tõsi. Liiduvõim võib delegeerida krediitide alal teatud funktsioonide sooritamist osariikidele, kuid üldine suunamine ja haldamine jääb ikka Lii-

dule. NSVL Konstitutsioon on kõrgema ja Konstitutsiooni § 14 p.t alusel kuulub maa kasutamise, samuti ka maapõuevarade, metsade ja vete kasutamise põhialuste kindlaksmääramine Liidule³⁴⁾. Selle sätte analüüs võib tekitada mõnevõrra kahtlusi. Nimelt määrab nii Liidu kui ka ENSV Konstitutsioonide § 6, et maa, maapõuevarad, veed, metsad, vabrikud, kaevandused, raudteed jne. on riigi omandus ning üldrahvuslik pärisosa³⁵⁾. Korraga on raske lugeta maad nii Liidu kui ka liiduvabariigi omaks. Ühel neist saab olla ikka omandamisõigus nendele esemetele, koos sellega ka

34) NSVL Konstitutsioon § 14, p.t

35) NSVL Konstitutsioon § 6 ja ENSV Konstitutsioon § 6, RT 1940, 111

käsitlusõigus. Kuna NSVL Konstitutsioon on kõrgemajõuliseim akt, siis tuleks äsjamainitud esemeid lugeda Liidu omanduseks. Seega kuulub nende käsutamiseõigus Liidule 36). Kuid Konstitutsioon ei anna ka Liidule piiramatut õigust mainitud esemetele, vaid määrab ära, et see on üldrahvuslik pärisosa. Seega tuleb neid esemeid kasutada rahva üldhuvides, mida näeb ette Konstitutsioon.

Äsjaöeldut arvesse võttes on loogiline, kui Liit määrab ära nii maa, metsade, maapõuevarade ja vete kasutamise põhialused. Need põhialused peavad vastama rahva üldhuvidele. Kuna Konstitutsiooni § 1 ja 3 järgi peab riigivalitsemine arenema töörahva ja

36) NSVL Konstitutsioon § 20

talupoegade huvides, siis tuleb ka põhi-
aluste äramääramisel arvestada nende huvi-
dega. Maade, metsade, vete, maapõueva-
rade jne. kasutamise sättimisel määrab
Liit ära vaid üldalused ja suunad. Üksikasja-
lisi sätteid ta anda ei saa. Üldaluste raa-
mes teotsevad liiduvabariigid, kes peavad
arvestama Liidu poolt antud alusprintsipi-
dega.

Edasi määrab Nõukogude Liit kindlaks
põhialused rahvahariduse ja tervishoiu alal³⁷⁾
Neid aluseid võib Liit kindlaks määrata vas-
tavalt Konstitutsiooni sätetele. Ei tohi,
näiteks, hariduse saamist teha maksuliseks,

37) NSVL Konstitutsioon § 14, p.u

kuna Konstitutsiooni § 121 alusel on see maksuta. Ainult töötava rahva huves osutub see võimalikuks, kuna kõiki õigusnorme, nii ka konstitutsiooni ennast tuleb tõlgendada selle printsibi seisukohalt.

Liidu ülesandesse pääle eelloendatud alade kuulub rahvamajanduse arvestuse ühtsa süsteemi organiseerimine 38). Rahvamajanduslikud suhted Nõukogude Liidus peavad arenema üle maa. Seepärast on paratamatu, et Liit määrab kindlaks ka üldise majandussüsteemi ning organiseerib majandust vastavalt sellele. Kui majandussüsteemi areng ning organiseerimine oleks jäetud liiduvabariikide pädevusse, siis oleks osutunud raskeks kujundada ühtlast majandussüsteemi üle Nõuko-

38) NSVL Konstitutsioon § 14, p.v

gude Liidu. Majanduselu korraldamine, millel on kohalik tähtsus, võib jääda liiduvabariikide pädevusse. Edasi määrab Liit ära ka alused kõikidele seadustele, mis puudutavad tööd või mis käivad töö kohta 39).

Kogu NSVL on loodud töötava rahva huvide kaitsele. Igale kodanikule tuleb kindlustada tööd, puhkust ja töötasu 40). Kuna Nõukogude riigi vaatekohalt need küsimused on olulise ning põhilise tähtsusega küsimused, seepärast on need koondatud ka Liidu kätte. Kuid töö normeerimiseks ei anna Liit spetsiaalseid norme, vaid määrab

39) NSVL Konstitutsioon § 14, p. A

40) NSVL Konstitutsioon § 118, 119, 120

ära alused. Nende aluste järgi peab liiduvabariik normeerima töökorralduse.

Õigusemõistlemine on koondatud üldiselt Liidu kätte. Liidule kuulub seadusandlus kohtukorralduse ja kohtupidamise alal. Tema ülesandeks on anda välja kriminaal- ja tsiviilseaduste kogusid 41).

Nagu äsjaesitatud Konstitutsiooni sättest ilmneb, on jurisdiktsioon tervelt allutatud Liidule. Temale allub nii kohtute korraldamine, kohtupidamiskorra äramääramine kui ka kriminaal- ja tsiviilkoodeksite koostamine. Liiduvabariikide võim on kohtukorraldamisest täiesti välja lülitatud.

Nagu kohtute moodustamine, nii al-

41) NSVL Konstitutsioon § 14, p. 8

lub ka prokuratuuri koostamine üle terve maa Liidule. NSVL prokuröri nimetab ametisse NSVL Ülemnõukogu⁴²⁾. NSVL prokurör nimetab omakorda alluvad prokurörid, kes omakorda kujundavad prokuratuuri ülalt alla⁴³⁾.

Liidu pädevusse kuulub seaduste andmine kodakondsuse alal⁴⁴⁾. Liit määrab ära kodakondsuse ulatuse ja alused. Nagu kodakondsuse määratlemine, nii allub ka seaduste andmine välismaalaste suhtes⁴⁵⁾. Seadused, mis puudutavad välismaalasi ükskõik mil viisil, alluvad kõik Liidule.

42) NSVL Konstitutsioon § 114

43) NSVL Konstitutsioon § 115, 116

44) NSVL Konstitutsioon § 14, p.ö

45) NSVL Konstitutsioon § 14, p.ö

Lõpuks kuulub Liiduvõimu pädevusse üleliidulise amnestiaseaduse väljaandmine ⁴⁶⁾ Liit saab amnestiaseadust anda vaid sel juhul, kui ta kehtib üle Nõukogude Liidu. Amnestiaseadust, mis on kehtiv vaid mõnes Liiduvabariigis, ei saa Liit välja anda. Kohalike mõjuga amnestiaseadusi annavad välja liiduvabariigid ise.

Armuandmine kui üksikakt ei kuulu Liidu pädevusse.

Ülalmainitud aladel kuulub suveräänsus Liidule. Liit suveräänsust teostades peab arvestama konstitutsiooni sätetega. Suveräänsuse teostamine Liidu poolt võib areneda ikka põhiseaduse raames.

46) NSVL Konstitutsioon § 14, p. ü

Konstitutsioon loendab juhud ja alad, kus Liit saab teostada suveräänsust. Väljaspool neid alasid ning väljaspool Konstitutsioonis mainitud viise ei või Liit kunagi suveräänsust teostada. Liidu suveräänsus on piiritletud, kuna liiduvabariikide suveräänsus on piiritlemata. Kahtlevad olukorrad, mis võivad tekkida selles, kummale teatud küsimuses suveräänsus omistada, tuleks lahendada alati liiduvabariigi kasuks, sest Konstitutsiooni § 15 järgi võib iga osariik iseseisvalt teostada riigivõimu väljaspool neid juhte, mida ülal käsitletud. Selline seisukoht on kõigiti kokkõlas Konstitutsiooni sisuga.

2. Suveräänsuse määratlus ENSV

Konstitutsioonis.

NSVL Konstitutsioonis on mainitud, et igal liiduvabariigil peab olema oma konstitutsioon. Liiduriigi konstitutsioon arvestab riigi iseärasusi, kuid peab seejuures olema kokkukõlas NSVL Konstitutsiooniga 47).

Nii jääb kõrgeimajõuliseks aktiks kogu Nõukogude Liidus ikka liidukonstitutsioon. Osariikide konstitutsioonid on aktid, mis asetsevad jõuastmelt teisel kohal. Seepärast, kui esineb vabariikide konsti-

47) NSVL Konstitutsioon § 16

IV 1981. a. 1. k. 1. l.

tutsioonides vastuoksusi liidu konstitutsiooniga, tuleb vastuoludele liiduriikide konstitutsioonides vaadelda kui nudum jus'ile.

Ideoloogilised suunad ENSV Konstitutsioonis on samad, mis esinevad Liidugi konstitutsioonis. Ka siin kuulub kogu riigivõim töötavale rahvale ning riik on tööliste ja talupoegade riik⁴⁸⁾. Nii siin kui seal tuleb normide sisustamisel ja tõlgendamisel alati aluseks võtta töötava rahva huvid. Kogu riigikord rajaneb töötava rahva huvide kaitsele ning tööliklassi võimu kindlustamisele. Suveräänsus konstitutsiooni § 3 järgi kuulub nii Liidus kui ka

48) ENSV Konstitutsioon § 1, 3

ENSV linna ja maa töötavale rahvale, kes moodustabki riigi (Konstitutsioon § 1).

Suveräänsust ENSV sätib muude konstitutsiooninormide kõrval peamiselt § 19. See loendab alad, mis kuuluvad ENSV pädevusse.

Elkõige kuulub ENSV pädevusse ta võimuorganite kaudu Põhiseaduse kehtestamine. See on üks riigitunnuseid nagu eelpool mainitud. See, kes ei saa põhikorraakti kehtestada, ei tule pidada ka riigiks.

Nii Liidu kui ka ENSV Konstitutsioonides leidub säte, et nad peavad valvama konstitutsioonide täitmise järele ⁴⁹⁾. Selline säte oleks ülesanne. Ta ei tähenda midagi

49) ENSV Konstitutsioon § 19 p.a ja NSVL Konstitutsioon § 14, p.e

muud, kui vaid seda, et riigiorganid peaksid käituma seaduspäraselt. Pole ju mõeldav valve teostamine enda üle.

ENS Vabariik võib sõltumata Liidust määrata ära maakondade ja teiste administratiivüksuste jaotuse. Samuti võib ta määrata ära ka maakondade ja valdade piire 50). Need ei vaja Liidu kinnitamist nagu riigipiiride muutmine. Seega ei saa Liit siin avaldada üldse mingit mõju.

Seadusandluse alal kuulub ENSV võimkonda aseaduste andmine riigikorra ja kodanike õiguste kaitseks 51).

Nagu ülal mainitud, võib ENSV anda

50) ENSV Konstitutsioon § 19 p.b

51) ENSV Konstitutsioon § 19 p.d

sätteid riigikorra lähemaks määratlemiseks ja põhiseaduse sisustamiseks. Need seadused peavad olema kõik kokkukõlas nii Liidu/kui ka Eesti enda konstitutsiooniga. Peale selle peavad nad lähtuma töötava rahva huvidest ning taotlema neid. On ju sotsialistliku printsii- bi rakendamine lähtekohaks Nõukogude teadus- tes ja ta normideloomingus.

Edasi võib ENSV anda seadusi kodanike õiguste kaitseks 52). Need seadused saavad olla kehtivad ikka vaid Eesti territooriumil. Ei ole võimalik anda selliseid seadusi, mis kehtiksid ka väljaspool ENSV territooriumi. Isikud, kes elavad Eesti pinnal, pole mitte ENSV kodanikud, vaid on NSVL kodanikud. See-

52) ENSV Konstitutsioon § 19 p.d

pärast saab anda ikka Liit selliseid seadusi, mis normeerivad kodakondsust üldiselt. Muidugi peavad ka need seadused, mis puudutavad kodanike õiguste kaitset, olema kokkukõlas konstitutsioonidega kui ka sotsialistliku printsiibiga.

Liiduvõimu pädevusse kuuluv majanduselu suunamine ja juhtimine üle terve maa. Kuid iga Liiduvabariik arendab majanduselu iseseisvalt vabariigi piires. Selline õigus kuulub ka Eestile. ENSV võimkonda kuulub rahvamajanduse plaani kinnitamine ⁵³⁾. See plaan peab olema kokkukõlastatud nende alustega, mis on ära määratud Liidu poolt. Seal, kus Liiduorganite poolt pole antud erisätteid

53) ENSV Konstitutsioon § 19, p.e

rahvamajanduse ja majandusplaani kohta, võivad vabariigid talitada oma suvangu kohaselt. Muidugi saab majandusplaan puudutada majanduse arengut vaid Vabariigi piires. Väljapoole ta efekt ulatada ei või.

Nii Liidul kui ka igal vabariigil on eelarve. Üleliidulise eelarve koostab ja kinnitab Liit. Vabariikide eelarved koostavad vabariigid ise ning kinnitavad ka neid. ENSV koostab ja kinnitab enda jaoks eelarve 54).

Eelarve koostamisel pole liiduvabariigid vabad. Nad ei saa eelarvet koostada oma suvangu kohaselt. Liit määrab ära maksud vabariikidele. Samuti kuulub Liidu

53) NSVL Konstitutsioon § 14, p.2

54) ENSV Konstitutsioon § 19, p.2

pädevusse maksude ja tulude kinnitamine 55). Seega on Eesti eelarve koostamisel seotud Liidu eelarve ja Liidu korraldustega. Neis piires aga, mis Liidu organite poolt on ära määratud, võivad ENSV organid eelarve koostamisel ja kinnitamisel talitada oma suvangu kohaselt.

ENSV võimkonda kuulub nii riiklike kui ka kohalike maksude kohta seadusandlus, kui ka tegelik maksude määramine 56). Kõik see peab toimuma kokkukõlas NSVL seaduste ja Liidu eelarvega. Niivõrd kui Eesti riigiorganite käitumised ei vasta Liidu seadustele ja eelarvele, on nad kehtetud.

55) NSVL Konstitutsioon § 14, p.m

56) ENSV Konstitutsioon § 19, p.g

Peale eelarve koostamise, maksude ja tulude kindlaksmääramise kuulub ENSV pädevusse ka valve teostamine eelarve üle. ENSV eelarvet ei kontrolli Liit, vaid ta ise.

Eelarve piires, kui see on kokkukõlas Liidu eelarve ja seadustega, teotseb ENSV vabalt oma suvangu kohaselt.

Riiklikku varakindlustust suunab ja juhib Liit ⁵⁷⁾. Eravarade kindlustamise juhtimine ja suunamine Eesti territooriumil kuulub ENSV pädevusse ⁵⁸⁾. Samuti kuulub talule ka hoiuasjanduse juhtimine. Neid Liitku endale alluvaks/pidada ei saa.

57) NSVL Konstitutsioon § 14, p.r

58) ENSV Konstitutsioon § 19, p.h.

ENSV pädevusse kuulub pankade, tööstuslikkude, põllunduslikkude, kaubanduslikkude ettevõtete ja organisatsioonide valitsemine, samuti ka kohaliku tööstuse juhtimine⁵⁹⁾.

Millised pangad, kaubanduslikud või tööstuslikud ettevõtted kuuluvad ENSV juhtimisele, selle määrab ära Liit. Kuid Liit neid küsimusi lahendades peab arvestama sellega, et Liidu pädevusse saab arvata ikka neid panku, tööstusi ja kaubanduslikke ettevõtteid, millel on üleliiduline tähendus. Seda nõuab sõnaselgelt konstitutsioon⁶⁰⁾. Kohaliku tähtsusega majanduselu juhtimine, kohaliku tähtsusega pankade, tööstuste juhtimine,

59) ENSV Konstitutsioon § 19, p.i

60) NSVL Konstitutsioon § 14, p.u, "Üleliidulise tähtsusega pankade..."

seadustamine ja määrustamine peab kuuluma ENSV võimkonda. Muidugi peab arvestama ka Liidu üldmajanduslikkude alustega.

Vastavalt Liidu organite poolt juhistanud põhimõtetele kuulub ENSV pädevusse Liidu alluvusse kuuluvate ettevõtete valitsemise ning kontrolliseisundi valve ⁶¹⁾.

Edasi kuulub ENSV võimkonda maa, maa-põuevarade, metsade ja vete kasutamise korra määramine, linnade ja muude elamiskohtade elamu- ja kommünaal-majanduse juhtimine, teede korrashoid, kohaliku sideasjanduse ja transpordi juhtimine, tööseadusandlus, tervishoiu ja sotsiaalkindlustuse juhtimine, hariduse korraldamine ja suunamine jne.

----- § 19, p. 0
61) ENSV Konstitutsioon § 19, p. j. ja 0

§ 4. Edasi kuulub ENSV pädevusse kohalikkude kohtuorganite korraldamine ⁶³⁾, ENSV Kodakondsuse õiguste andmine ja ENSV kohtute poolt süüdimõistetud kodanike amnesteerimine ja neile armuandmine ⁶⁴⁾. suveräänsuse olulisi riigitunnuseid, mille puududes poleks võimalik kujutada ette riiki ning lahendada rahulikult riigimõistet. Kuid suveräänsuse mõiste kätkestamisel riigimõistele, tekib mõnevõrra raskusi liit- ja osariikide käsitusel. Osa suveräänsusest kuulub liitriigile, osa aga osariikidele.

Siin võib tõusetuda küsimus, kumma riigi suveräänsust pidada astmeliselt kõrge-

maks? Kuidugi teostab igasüks neist suveräänsust, kuid mitte võrdväärtises ulatuses nagu see on
63) ENSV Konstitutsioon § 19, p.u
64) ENSV Konstitutsioon § 19, p. V ja Õ

§ 4. Suveräänsuste astendus NSVL ja

ENSV Konstitutsioonides.

Nagu eelpool käsitatud, on suveräänsus olulisi riigitunnuseid, mille puududes poleks võimalik kujutada ette riiki ning lahendada rahulikult riigimõistet. Kuid suveräänsuse mõiste lülitamisel riigimõistesse, tekib mõnevõrra raskusi liit- ja osariikide käsitusel. Osa suveräänsusest kuulub liitriigile, osa aga osariikidele.

Siin võib tõusetuda küsimus, kumma riigi suveräänsust pidada astmeliselt kõrgemaks? Muidugi teostab igäüks neist suveräänsust ikka vaid selles ulatuses nagu see on ette nähtud konstitutsioonis. Liidu suverään-

suse teostamisalad on põhiseaduses loenda-
tud. Neid laiendavalt tõlgendada ei saa.
Liidu suveräänsus on konstitutsiooni järgi
piiratud. Osariikidel võib aga suveräänsus
olla laiem kui see on põhiseaduses otse loen-
datud.

Astenduse probleemi käsitlemisel ei
püüta leida vastust sellele, kellele kuulub
suveräänsus sarnases küsimuses, mis pole
käsitletud ei Liidu ega ENSV põhiseadustes,
vaid selles, kumb saab kummale delegeerida
suveräänsuse teostamist, mis kuulub temale,
ning kumma sätetega tuleb arvestada lahku-
minekute puhul?

Selle küsimuse käsitlemisel tuleb
tunnustada, et Liidul on võimalik delegeeri-
da mõnel puhul suveräänsuse teostamist liidu-

vabariikidele. Kunagi pole aga mõeldav, et liiduvabariigid saaksid delegeerida suveräänsust liidule. Seega osutub Liidu Konstitutsioon jõuastmelt kõrgemal jõuastmel asetsevaks.

NSVL õigusaktide sarjas tuleb esimesele jõuastmele asetada Nõukogude Liidu Konstitutsioon. Ta on aluseks kõikide osariikide konstitutsioonidele. Teisel jõuastmel asub liiduvabariigi konstitutsioon. Selle kehtelatus piirdub vaid osariigi territooriumiga. Vastuolude ja lahkuminekute korral tuleb aluseks võtta Liidu konstitutsiooni sätteid⁶⁵⁾ Nii on Liidu konstitutsioon jõuastmelt tugevam ENSV Konstitutsioonist.

65) NSVL Konstitutsioon § 20.